

De motu gutturis in deglutendo.

A Contentus sum aut̄ impræsentiarum ponere quidē exemplum ad inquisitionem aperiendam de actionibus ambiguis. de quibus hælitatur quomodo fiant. Etiam aliquid ex hoc narraui in tract. ij. libri mei de anatomia uiuorum animalium. Nunc autem narrabo modū in alia specie animalium, causa quippe exercitiū, conscius inter omnia nihil esse utilius ei qui uoluerit acquirere secundum habitudinem & modum in arte medicinae, ut in pluribus exerciteretur exemplis. Cum in transitu eius quod trāsglutitur in œsophago plures discordent, oportet ad inquirendū diligenter intēdere qualiter rei ueritas reperiatur. Et primo narrabo ex anatomia totam formam œsophagi qualiter sit, deinde postmodum omnia alia membra, quæ sibi continuantur. Et primum eorū quæ sibi continuantur & dignius omnibus est stomachus. at quidem si aliquis dicat œsophagū ipsius esse partem, non uerebitur hoc dictum neq; uerecundabitur. secundum autem de ijs quæ continuantur œsophago est nodus gutturis, demum lingua, atq; os. Et illud est, qm̄ una tunicarū œsophagi. s. interior in sua natura neruosa, cuncta quæ sunt in ore & nodo gutturis inuoluit. & uideēt apparibiliter (qm̄ id quod trāsglutitur ad stomachum, per œsophagum transmittitur) de suo loco nodus gutturis moueri primo, & ad partē gutturis eleuari. Qm̄ aut̄ quod trāsglutitū est residet in fundo stomachi, nodus gutturis incontinēti subtrahitur, donec ad pristinum locum redeat. Et ex hoc quidem quod apparet in hoc capitulo nobis aperitur initium inquisitionis. & oritur quaestio, an nodus gutturis tres habeat partes, quæ sint, nomen non habens, peltalis, & cymbalaris. & an nodus gutturis in aliquo suffragetur, semetipsum erigendo ad trāsglutendum nutrimentum, an quidem moueatur motu aliquo quem agit & operatur deuoratio. Postquam aut̄ cogitauit ille, qui magnæ fuit inuestigationis in inquisitione huiusmodi actionis, q̄ antecedit deuoratio trāsitum eius quod trāsglutitur in ore & gutture: indagauit an in motu nodi gutturis sit aliquod instrumentorū quod actionē operetur illam. s. transitum nutrimenti in ore & gutture: an non sit ad hanc causam possibile ut nodus gutturis attrahatur sursum: sed sequatur necessario motum membrorū, quibus fit transitus nutrimenti in œsophago. deinde nescio qualiter discordauerūt, ut quidam essent quibusdam contrarij. Et duæ illarum sectarum antiquiores, a ueritate fuerunt remotiores: quæ iudicarunt q̄ nodi gutturis eleuatio atq; erectio motum quidem linguæ cōtingit, qui mouet eam immittendo quod trāsglutitur, donec ipsum ad œsophagum perducit. Et qui fuit ex illis in anatomia profundior, ipse quidem existimauit q̄ lingua, qm̄ magis flectitur in trāsglutiendo, sursum attrahit duos lacertos. & attrahūt sursum illi duo lacerti nodum gutturis per attractionem suam. qm̄ inter radicem linguæ & nodum gutturis infiguntur. propterea quidē q̄ continuatur chartilagini quæ scuto assimilatur. Et assertores huius uerbi existimant q̄ duæ duorum lacertorum extremitates horum desinant in chartilaginem. Cum omnes ergo, qui profitentur anatomiam, in hoc quidem cōmunicent, q̄ cuiusq; lacerti corpus, qm̄ operatur & agit, uersus caput suū retrahitur, nō est ergo mirandum, si qm̄ lingua incuruatur in initio deuorationis totaliter illorum lacertorum uersus caput, eorum corpora unumquodq; duorum sursum contrahit, & loca eorum iuxta linguam, & secum quoq; chartilaginem sursum scuto similem. Cum ergo residuæ chartilagine duæ nodi gutturis huic continuētur chartilagini: totus iccirco nodus gutturis eleuatur atq; erigitur. Quod si res, sicut existimauerūt q̄ apparebat in anatomia, se haberet: uerbum quod dixerunt omnibus quæ dixerant sufficientius esset. Sed quia duo lacerti qui chartilagini quidem continuantur scuto simili, non continuantur utiq; cū lingua, sed capitū eorū origo existit à duobus ossis lateribus, quod lambda literæ Græcæ assimilatur, eorū patet error, qui quidē existimauerūt q̄ chartilago nodi gutturis assimilata scuto mouetur, si quidem motu linguæ per attractionem duorum lacertorum, quos prædiximus, sursum. Et quamuis etiam cum hoc q̄ existimauerunt, uerum existeret quod apparebat in anatomia, non quidem cum chartilagine scutea sursum quidē attraherentur, cū in eis distinctio-
D nes essent manifestæ ualde inter quasdam chartilagine adinuicem. Quod si quidē in animali intendas mortuo illos duos lacertos sursum trahere, uidebis & chartilaginem unicam sursum trahiparum: & non uidebis ipsum mouere nodum gutturis totum per motum eius. Et hoc apparet in cæteris lacertis nodi gutturis. quoniam unusquisq; eorum mouet quidem chartilaginem illā, quæ continuatur cum eo duntaxat, motu facili ualde. Et manifestior quidem modus, quo deprehenditur error huius sententiæ, est quod in animali uiuo apparet, qm̄ si tu duobus illis intendas lacertis, & amputes illos, deinde labia coniungas uulneris, & uinculo constringas, & dimittas animal agere quodlibet, uidebis post modicū temporis ipsum trāsglutire cibum suū & potum. & mouebit nodum gutturis sui sicut prius, neq; hoc faceret si forte lacertus qui ipsum mouet, amputaret. & q̄ nō prolongetur spacium temporis inter incisionem illius lacerti quam facis: & quod de hoc dixi oportet uidere. Est ergo ut animal, quod incidis & scarificas, prius affligas fame uel siti: & qd̄ de hoc dixi est superfluum, quo ad illud quod necesse habetur cum eorum ignorantia. cum quidem esse duorum capitum duorum lacertorum solum sufficiat ad errorem huiusmodi sententiæ & consilij detegendū. quoniam quidem hos duos lacertos infixos esse uideo in duobus lateribus ossis lambda literæ assimilati. & duos alios lacertos uideo à summo uniuscuiusque laterum illius
 ossis

ossis oriundos, ab inde uersus linguam tendentes, duobus quippe lacertis continuatos ad nodū E
 gutturis discurrentibus. Et uidetur mihi q̄ decepti sunt & errauerunt in anatomia simiarum. qm̄
 in hoc quidē animali reperiūtur duo capita duorū lacertorū superiorū iūcta duobus duorū lacer
 torum capitibus inferiorū ita, q̄ se contangunt, qm̄ animal carnosum extiterit & delicatū. & hoc
 erit præ angustia duorū laterū ossis lambda literæ Græcæ similis, & subtilitate utriusq̄. In animali
 uero cuius duo latera huius ossis fuerint lata, tu quidē capita istorū duorum lacertorum uidebis
 adinuicem seiuncta manifeste, & maxime qm̄ animal extiterit magnum, ut taurus & similia. Et in
 ter illa capita, distantia quoq̄ longitudinis est sensibilis in omnibus animalibus dentatis. Studeas
 igitur exerceri quidem primo in huiusmodi speciebus animalis, ut inter capita lacertorum horū,
 de quibus fui locutus, bene distinguas: deinde hoc idem in equis, & in ceteris habentibus unguis
 coneris. Quādo igit̄ hoc feceris, poteris inter utrūq̄ bene distinguere. In simijs etiā facile, & maxi
 me quidem si prius exercueris in simijs quorū capita capitibus canū assimilantur. Et qm̄ fuerit ani
 mal antiquius & macrius, anatomia omnium lacertorū melius p̄scrutaberis. Post aut̄ q̄ perfecte de
 prehendimus & uere scimus, q̄ huiusmodi uerbi professores quod p̄scrutati sumus errauerunt
 in eo: cōsideremus igitur an ab alia re q̄ sit in ore de mēbris, sit causa attractiōis & erectionis nodi
 gutturis tpe transglutitionis, & aperiā inspectionē inquirens secūdo, cum inter ipsum & œsopha F
 gum sit cōicatio non modica per tunicam quidē interiorē, in qua substātia carnis est modica ual
 de. deinde cessat in ea caro annihilari paulatim, donec ea priuetur penitus. & fit in modum pelli
 culæ spissæ, qua totus nodus tegitur gutturis, & os, & cū ea tegitur superior pars linguæ. Et iā uidi
 semel quosdam brutorum animalium medicos ac chirurgos uolentes in œsophagum infundere
 quædā quib. infunduntur animalia. & tenebatur eius lingua cū mandibula fortiter inferiori ita, q̄
 non mouebatur. Et memini quorundā, quæ infunduntur hominibus, qm̄ apoplexiam incurrunt.
 Nos quoq̄ intendimus faucibus oris quidem, & ponimus quædā in eis cibaria humida liquida. et
 in radicem linguæ immitto & infundo quod est in uase in œsophagum: & uideo quod nodus gut
 turis tūc eleuatur. Et ex hoc patet manifeste, q̄ eleuatio nodi gutturis est accidēs inuitabile trāsi
 tus eius quod transit per œsophagum. Et fortasse ponimus in œsophago grana modica rotunda,
 quo quidem transglutiantur narcotica, & quædā pharmatica, & quædā quippe quæ alia opera fa
 ciūt retēta cū extremitate linguæ, uel interius impulsa, ne phibeat digitos nostros quib. intermit
 tuntur grana, donec ad principiū perducantur œsophagi. neq̄ tñ ex hoc huiusmodi ueritas patet
 uerbi. uerū etiā ex hoc quod nō est possibile ut alius excogitetur modus quā iste, quē dixerūt qui
 dam in lacertis, quo liceat linguæ qm̄ mouetur, ad se nodum gutturis attrahere. Et illud est, qm̄ cū G
 radix linguæ, & duo lacerti descendant ad ipsam à duobus locis quæ prædiximus, oportuit illis
 duobus lacertis linguam, neq̄ aliquid aliud moueri. qm̄ uerbi illius quod auctor asserbat, q̄ pos
 sibile quidem erat nodum gutturis illis duobus attrahi lacertis sursum descendentibus ad charti
 laginem scuteam, error detectus est, & patuit falsitas. Cum ergo sit hic quidem existimare alium
 modū quo possit hoc stare præter hunc, manifeste patet hoc esse falsum. neq̄ aliquis aliud poterit
 dicere. Similiter etiā nullus poterit dicere, nisi q̄ motus nodi gutturis erit cum transitu eius quod
 transglutitur in œsophago, non cum actione linguæ, cum actio quidem linguæ trāsitum eius qd̄
 in œsophago transglutitur, antecedeat: deinde quiescit & præpeditur tēpore quo cibus in œso
 phagum transit. Restat ergo nobis indagare causam propter quam mouetur nodus gutturis cum
 transitu rei iniectæ in œsophago à principio usque ad finem, donec incipiat eius motus quando
 iniectum inchoat in œsophago transire, & quiescit quando quiescit illud & residet. Et res etiam
 patet & manifestatur ei qui non exercuit cogitationem suam multo exercitio, quod non potest
 esse quin sit uno duorum modorum: siue quod nodus gutturis innatum habet intellectum quo
 moueat seipsum, cum uideat hoc esse sibi melius ac dignius. siue quod eleuetur per attractionem.
 Cum ergo primum dictum sit absurdum, restat ut secundum sit uerum, scilicet quod nodus gut
 turis eleuetur quando trahit ipsum œsophagus. & approbat hoc esse uerum & attestatur natura
 lis, quo declarauimus quod in omni membro uirtus est attractiua, qua quidem id quod est simile
 attrahit sibi & assimilat. quemadmodū in uno quoq̄ ipsorum est uirtus expulsiua ad id quod est
 contrarium ei & odit. Quod si est uerum, est quod declarauimus, quod desiderium est actio oris
 stomachi, & quod œsophagus attrahit, quemadmodum res attrahit manu quod competit ei, &
 desiderat quod est in gula. Tunica uero alterius, & uilli qui uestiunt, & etiam currunt in circui
 tu secundum latitudinem, utiles sunt quidem & suffragantur, quando stomachus quidem ad euo
 mendum aliquid mouetur. Similiter pellicula quædam, quæ est in intestinis omnibus, inuestit in
 circuitu in latum, nec aliqua pellicula in eis existit, quæ aliter, quā hoc modo inuestiat. quoniā
 natura non aptauit ad attrahendum aliquid conueniens, sed ad educendum quod in stomacho su
 perfluit, sicut explicui in libro meo de uirtutibus naturalibus. Probationes ergo secundum hanc
 uiam apud eum qui cogitationem suam circa uirtutes actionum exercuit naturalium, sunt uerio
 res, & magis urgentes, & ad credendum digniores, quā argumenta quæ sunt præmissa. Ille autem
 cui non est insitum à natura, nec est aptus ad intelligendum subtilia, neq̄ cogitationem suā circa
 doctrinam eorum, quibus uere comprehenditur cognitio, à pueritia exercuit, nec postea in scien
 tia

Atia rerum naturalium intentionem suam diu apposuit, probationes quæ fiunt sensui manifestæ secundum modum illarum, quas superius narrauimus, non erunt ei firmiores et magis urgentes. nō enim prospexit & sciuit q̄ natura nil operatur frustra & incassum. Et quia una tunica, scilicet interior œsophagi sola uidetur habere solitudinem apparibiliter in œsophagi actione: non reputo quenquam ad tantam deuenisse ignorantiam, q̄ dicat quod stomachus attrahat id quod competit ei per uillos, qui disponuntur circulariter in latum, & expellat per uillos qui tendunt linealiter in longum. nisi quis in hac uita nihil de hoc excogitauit, sed acquiescat quidem ei quod nouit sensu, donec ipsum ueraciter comprehendat. ueluti quidam ostendere uolens cuidam uolenti hanc uiam in gallo, quod uilli qui disponuntur in latum, quæ est in tunica œsophagi exteriori, quando amputatur amputatione in longum, uidetur illud animal transire. Et manifestum est, q̄ hac utiq̄ anatomia debemus uti in gallo, fame prius afflicto. & illud est, quoniã postquam fueris usus hac abscissione s̄m rectitudinem facta in longum, cum non in aliquo sibi ad conseruandum uitam efficiat, ipse quidem comedit & bibit prius quam locus uulneratus apostemetur & doleat. & tunc abstinebit ab esu & potu. & non sic quidem declaratur ei cuius hæc fuerit uia sua. s. de tunica œsophagi cuius uilli transeunt linealiter in longum. & non quia cum interiori parte nodi gutturis cōtinuetur. hoc quidem modo factum, in quo sumus, magis declarabitur quam illo modo quem prædiximus, neq̄ declarabitur ei cuius fuerit hæc uia sua, id quod accidit quibusdam piscibus. s. chamæ, & illi qui uocatur sonedis, q̄ stomachus uniuscuiusq̄ illorum, quando intēsa fame conatur aliquod animal minus eo capere, & euadet illud, sapius inuenitur erectus usq̄ ad os suum. & hoc quippe, quia in his animalibus appetitus ualde intenditur & superat.

GALENO ATTRIBVTVS LIBER DE DISSOLUTIONE CONTINVA.

CENSURA.

C *Pleraq̄ ex libris de alimentis, & de cibis boni & mali succi, in hunc librum ab aliquo longe post Galeni tempora tracta uidentur: inest tamen in libro nonnihil absurdi.*

VIA corpora hominū sunt in continua dissolutione & propter calorem naturalē qui est in ipsis, & propter calorem aeris circundantis ea extrinsecus: fuit necessarium restaurare in eis quod dissolutum est de ipsis. Ideo q̄ fuerūt necessarij cibi & potus. & fuit infusa in ipsis uirtus appetitus ad cognoscendum horam necessitatis eorum, & quantitatem assumendā de eis, & speciem conuenientem eis. Verum quia nō restauratur id quod dissoluit, nec stat loco eius, nisi sit sibi simile, nec inuenitur in cibo et potu aliquod simile ei quod dissoluitur de corpore: Ideo fuit necessarium naturam mutare cibum & potum, ut stet loco eius quod dissolutum est, & ingrediatur in locum eius. neq̄ potest uirtus, quæ mutat & conuertit cibū & potum in corpore hominis, fa

CAP. I.

D cere q̄ mutetur & conuertatur nisi quod est simile corpori & proprium. Et quoniã non totum quod comeditur & bibitur assimilatur corpori: ideo non est dubiū quin remaneat ex cibis & potibus superfluitas in corpore: quam de corpore mundificare oportet & ab eo eijcere. Nam sicut ciborum & potuum, quādo intrauerint stomachum, operatusq̄ fuerit in eis stomachus suas operationes, eorum pars transit ad hepar, & residuum fit egestio mundificanda de corpore: similiter faciunt organa corporis & loca, ad quæ peruenit nutrimentum, ad hoc facta. Oportet igitur penitus eum qui uult custodire sanitatem, ad duas res intentionem suam dirigere. quarum una est ad corpus cum cibo conueniente, loco eius quod dissolutum est de ipso. alia est mundificatio ab ipso eius quod generatum est de superfluitatibus ciborum. Verum oportet te scire diuersitates naturarum ciborum, & diuersitates naturarum corporum, & nocumenta eorum, ut scias conuenientiam cuiuslibet specierum cibi, & cuiuslibet differentiarum hominis, propterea quod naturæ ciborum sunt diuersæ. Nam eorum quidam sunt temperati, sicut ex quibus generatur sanguis purus & mundus. & quidam eorum sunt non temperati, sicut ex quibus generatur sanguis cum cholera aut phlegmate, aut cholera nigra superflue, aut uentositas crassa & inflatiua. & eorū quidam sunt crassi, & quidam subtilis. & quidam ex quibus generatur humor uiscosus. & eorum ex quibus generatur humor sine uiscositate nocuus. & eorum qui iuuat proprie naturas alicuius membrorum,

GALENO ATTRIBVTVS LIBER

membrorum & non alias. Et corporum quædã sunt temperata etiã, quibus dñatur naturalis san- **E**
 guis purus & mundus: & quædam sunt non tēperata, & dñatur eis phlegma, aut una ex choleris,
 siue una duarũ cholerarum: & quædam eorum sunt rara, & uelocis dissolutionis: & quædam sunt
 spissa & tardæ dissolutionis: & quædã, quæ in omnibus mēbris sunt sana: & quædã sunt, quæ sunt
 læsa in aliquo membrorum, & non in alijs. Itaq; oportet, qñ dominans est fm corpus sanguis mū-
 dus, q̄ ministrentur cibi æquales in quãtitate & tēperati in naturis suis. Et qñ est phlegma dñans,
 oportet q̄ sint cibi calefacientes & exiccantes, & nutriatur cū his, quæ addunt in caliditate & cō-
 sumunt humiditatem. Et qñ ei fuerit dominans cholera, oportet q̄ nutriatur cum ijs, quæ extin-
 guunt cholera, & addūt in humiditatem. Et qñ ei nigra cholera dñatur, oportet q̄ nutriatur cibis
 calidis, & humidis. Et qñ corpus est spissum & tardæ dissolutionis, oportet q̄ nutriatur cibis pau-
 cis & subtilibus, & humidis, quia paucum est, quod dissoluitur de corpore. Et qñ corpus fuerit ra-
 rũ, oportet q̄ nutriatur cibis multis, crassis, siccis, & uiscosis, propter multitudinẽ eius, quod dis-
 soluitur de corpore. Et hoc regimẽ est cōueniens de necessitate, nisi sit in aliquo membrorũ cor-
 poris læsio, aut dolor: quia qñ fuerit læsio, aut dolor in aliquo membrorum, oportet q̄ fiat cōside-
 ratio de cibis conuenientibus membro dolẽti: & si fuerit diuersum à necessitate residui corporis
 sicut qñ hepar est frigidum & stomachus, & in uis sunt oppilationes, oportet q̄ administrantur **F**
 cibi subtiles, & dimittat cibos crassos, & si sit residuum corporis præter necessitatẽ eorũ, propter
 maiorem tenuitatẽ & raritatem, ut non faciant cibaria crassa oppilationẽ in hepate: aut si est aliquñ
 hepar calidum, prohibebis cibaria dulcia, & si ipsi corpori conueniant, propter uelocitatem con-
 uersionis eorum in cholera rubrã. Et qñ stomachus est debilis, oportet confortare ipsum nutrien-
 tibus: & qñ est, q̄ in ipso generatur phlegma, oportet ipsum lauare, & abstergere: et qñ est, q̄ in eo
 cholera gñatur uelociter multa, conueniunt, quæ extinguunt acuitatẽ cholera, aut q̄ prætermi-
 tantur res generantes ipsam. Et si est aliquãdo cibus remanens natans in orificio stomachi, mini-
 strentur cibi crassi ponderosi, ut ponderositate sua descendant in fundũ stomachi: & præcipias ei,
 q̄ paulatim moueatur post cibum, ut declinet cibus de ore stomachi: & qñ hoc non fecerit, nõ est
 necesse, quod memorauimus de cibo & motu. Et qñ est descẽsus cibi de stomacho ante digestio-
 nem suam, indigemus his quæ stringunt & retinent: & qñ est superfluitas cibi difficilis descensus
 de stomacho & intestinis, indigemus his, quæ descendere faciant, & uẽtrem mollificent. Et qñ ca-
 put est calidum suscipiens uapores, prætermittamus cibaria calida & sicca, licet cōueniant in reli-
 quo corpore. Et oportet, q̄ non sis contentus his, quæ memorauimus, sine cōsideratione. s. quãti-
 tatis motus ante cibum, & somnũ post. Nam qñ est motus ante cibum multus, ciba bene, nõ cibus **G**
 multis, crassis, uiscosis, ad siccitatem declinantibus, qui sint difficilis dissolutionis: neq; iniungas
 ei diætã, quia parum conuenit ei. Et qñ non est ante cibũ motus, uel est paucus, oportet q̄ nõ sit
 contentus diætã, cum. s. paucis cibis, & subtilibus sine adiutorio, in purgando cum medicina laxa-
 tiua, uel cum balneo illud, quod generatur in corpore de superfluitatibus, & qñq; cum prouoca-
 tione urinæ, & cū minutione sanguinis. Et qñ motus est conueniens, dabimus cibos temperatos
 in subtilitate, & crassitie. Et quando est somnus post cibũ multus, oportet q̄ donemus cibos mul-
 tos, & crassos: & hoc conuenit fieri in hyeme: propter longitudinem noctis, & multitudinẽ som-
 ni. Et quando somnus est paucus & leuis, subtilibus nutriatur, sicut in ætate, propter breuitatẽ no-
 ctis, & paucitatem somni. Et dicamus, q̄ oportet, q̄ mēsuremus in cibis quatuor modos. Primus
 est, q̄ nutriatur corpus bonis cibarijs hora qua nutritur, sicut ante memorauimus: quia quãdo est
 dominans fm corpus caliditas, indigemus cibis frigidis: et qñ dominatur ei frigiditas, indigemus
 cibis calidis. Et qñ est temperatum, conueniunt ei cibi temperati similes. Et qñ est aliquis ciborũ
 præter bonitatem, nec est ei conueniens, oportet ne sit simplex, immo admisceas ei alios, & come-
 das cū eo cibos conuenientes, ut rectificetur, quod cum eo timetur de nocumento cibi mali qui-
 bus utitur cum eo. Similiter & modus secundus est mēsurã etiam ciborum ita, ut sint in mensura **H**
 uirtutis digestiua: quia etsi est cibus in seipso bonus, & est corpori conueniens, & est uirtutem di-
 gestiuam debilitans quantitate sua, generatur ex ipso nutrimentum malum. Et modus tertius
 est præmittere ex cibarijs, quæ oportet præmittere, & postponere, quæ oportet postponere.
 uerbi gratia, quia aliquando aggregat homo cibos lenientes corpus in una comestione, & cibos
 stypticantes ipsum: q̄ si præmisit lenitium, & secuti sunt ei alijs, leuiter descendunt cibi post dige-
 stionem suam. sed quando præmisit stypticum & secutus est leniens, non descendunt, sed corrup-
 pitur totum. & hoc ideo, quia lenitiuus separat inter stomachum, & inter descensum cibi styptici,
 & remanet in stomacho post digestionem suam & corrumpitur, & corrumpit corruptione sua
 cibum alium: sed quando est cibus leniens ante stypticum, leniens descendit post digestionem
 suam, & stypticum leuiter per uias descendit. & ideo si aggregat aliquis in comestione una ci-
 bos uelocis digestionis, & alios duræ, & tardæ digestionis, præponat cibos duræ, & tardæ dige-
 stionis in fundum stomachi: propterea, quia fundus stomachi est calidior, & potentior super di-
 gestionem, propter multitudinem compactionis eius, quæ est in eo de partibus carnis: & supe-
 rius stomachi est neruosum, frigidum, debilis digestionis. & ideo quando narat cibus in stoma-
 cho, non digeritur. Et modus quartus est assumptio ciborum in hora sua: & ideo, qui accipit ci-
 bum

Abum enim post descensionem primi, & præmisit motū sufficientē, & secutus fuit somnus sufficiens, fit bona digestio. Et qui accipit cibū & remanserunt in stomacho aut intestinis reliquæ in quantitate ex priori cibo præter digestionē, corrumpitur cibus secundus cū reliquijs primi. Et qui comedit cibū post motum sufficientem, & accipit super mundificationē & super necessitatē corporis, inuenit cibus calorem naturalem, sicut ignis quā ardet. Et qui sumpsit cibū præter motum, & accipit præter mundificationē & præter necessitatē corporis, inuenit cibus secundus calorem naturalem submersum, sicut ignis quā operitur cinere. Et in quo somnus sequitur cibū, reuocatur calor naturalis in ipso, & aggregatur in interioribus corporis, & digerit cibum. Et in quo motus sequitur cibum, descendit cibus de stomacho præter digestionē suam, & intrat uenas sine mutatione, & adducit in hepate oppilationē, & renibus, & reliquis membris, & morbum. Et aliquā est membrum debile ut stomachus, & natat in ipso cibus. & non iniungas somnum, donec non descenderit cibus de stomacho. & sumant immediate aliquid de uino, ut descendat cibus de stomacho aliquo descensu, donec deueniat in fundum stomachi, & ante præcipias eum mouere parū, sicut memorauimus iam. Nec oportet unquam quod accipiat ex uino multum in principio acceptionis cibi, ne descendat cibus cū uino & prohibeat digestionē, propterea quod separet inter substantiā stomachi

B & inter cibum. & quā non tangit stomachus cibum, non mutat in similitudinē corporis cōuenientem: sed remanet in ipso indigestus. Et debent isti qui accipiunt cibum, cum ipso sumere de uino, quod solum sedet sitim. & abstineant se cum quantitate qua possint. & quiescant donec digestio fiat: postea sumant de uino prout optauerint. nam ipsum adiuuat ad descensum cibi, & subtiliat ut penetret & ut ingrediatur in uenas subtiles. Et debet similiter esse acceptio cibi in hora motus appetitus, propterea quod quā mouetur appetitus, & non incipit accipere cibum, attrahit stomachus ex superfuitatibus corporis: quæ cū intrent stomachum, destruunt appetitū, & corrumpunt cibū quā admiscetur ei. Et melior horarū in accipiendo cibū, est hora frigiditatis, propter aggregationē caloris naturalis in interioribus corporis. Sed in hora caliditatis oportet quod dimittatur acceptio cibi. quia caliditas aeris attrahit calorem naturalem ad exteriora corporis, & euacuatur ab interioribus, & debilitatur calor in interioribus corporis ad indigestionē. Et propter hoc est, quod antiqui præferebant cœnā prandio, præcipiētes quod sumeret plus in cœna, propter aggregationē caloris in interiora corporis frigiditate noctis, & somnū. quia caliditas in somno reuocatur, & calefacit interius corpus, & infrigidat extrinsecus. Sed in uigilia accidit contrariū huiusmodi. quia calor extendit in exteriora corporis, & debilitatur in interioribus. Et ideo necessariū est quod homo, cui est dominium cōple-

Cxionis calidæ, & cuius stomachus est calefactionis uelocis propter generationē cholerae citrinae, & cui generatur in stomacho aut effunditur ei multa cholera citrina, nutriatur cibus crassis duræ digestionis. & digerit eos, & nō digeret cibos leues subtiles uelocis digestionis. quia cholera est potētiō super leuibus cibus, & corrumpit eos, & nō est potens corrumpere crassos. & ideo inuenimus homines qui digerūt carnes bouinas: & nō digerūt carnes pullinas, & quæ simulant eis ex cibus leuibus. Et cōsuetudo in eis addit magnā partē. quā qui consueuit prandere, & remouetur ab eo, & est contentus cœna, magnificat nocumentum sibi. & qui consueuit sumere cibum in aliqua hora determinata, & mutat ad aliam præter istam horam, declarabit sibi hæc pmutatio non sua: & si mutauerit cibum ex horis malis ad horas bonas. & debet propterea imitari consuetudinē quā est antiquata & longa, etsi sit non bona, quā non adducit aliquid necessitatis ad mutationem suam. nam consuetudo est natura secunda, sicut memorat sapiens Hippocrates. quod si eueniat aliquid uel ducēs quod mutetur ab ea, conuenientior rerū est in eis quod mutet ab ea paulatim. Et appetitus est in opere digestionis cibi est maior pars. quia significatur super conuenientiā & bonitatē. et quā sunt cibi duæ æquales in bonitate, & est necessitas appetitus de eis ad unum eorum declinans, consentiemus dare rem appetitam præ alia, quia conuenientior est naturæ suæ & leuior ea in digestionē. Et quā

Dduo cibi sunt, et unus eorum est melior altero, & necessitas appetitus in eo est ad peiorē declinās, eligimus eū super meliorem eorū, dummodo non timeamus ex ipso nocumentū plurimum quā eueniat ex ipso iuuamentum, propterea quod libenter sumatur, & melius stomachus digerat ipsum, ut explanauimus in eo quod rememorati sumus, quod oportet studere ministrare cibos bonos & electos secundum cognitionem diuersitatum naturæ corporum, & operationum eorum, & diuersitatē uirtutum ciborum. Et declarauimus diuersitatem naturarum corporū, & operationes eorum. & quod conuenit cuilibet unum eorum ex speciebus ciborum & potuum. & ego nominabo species ciborū, & rememorabor quod est in qualibet specie. & nomina quæ sunt in qualibet specie ipsorum, & rememorabor in qualibet specie dispositionis corporis, & conuenientium eorum.

Ciborum subtiliantium tria sunt genera, eorum enim sunt ex quibus generatur sanguis subtilis, & dicuntur ipsi subtiliantes. quia sanguis generatus ex eis quando commiscetur sanguini qui est in corpore, reddit totum subtilius, quā prius esset, sicut medulla panis frumenti fermentati, loti lotionibus pluribus, & carnes pullorum, & carnes aduragi, & phasiani, & starna, & axillæ auium omnium, et carnes piscium paruorum in quibus non est uiscositas, & cucurbitæ, & almesci, & quod similitur eis. & huius generis cibi conferent ei qui nō mouetur, & cuius labor naturalis in corpore suo est debilis, & qui non securatur quin in corpore eius generetur humor crassus: & generetur

generetur in hepate aut in splene oppilatio, aut renibus, aut in pectore, aut in cerebro, aut aliquid E
 in iuncturis suis phlegmatis. Ciborum subtiliantium genus aliud est quod subtiliat quod inuenit
 ex re crassa, propter id quod est in eis de caliditate & acuitate. sed ipsa sunt in substantia sua cras-
 sa, generantia humorem crassum, sicut pastinacæ, cepæ, raphanus, & rapæ, & quod similitur istis.
 & huius generis ciborum quæ coquantur & assantur, separatur ab eis caliditas, acuitas, & incisio,
 & remanet substantia mala. Et quidem possibile est quod eueniat iuuamentum per incisionem isto-
 rum ciborum & subtilitatem eorum: & quod discedant a substantiæ suæ natura secundum unum trium mo-
 dorum: aut coquantur simul, & eius crassities attenuetur, sicut fit de cepis. aut exprimantur: aut
 coquantur, & post sumatur aqua sua, sicut fit de raphano. aut quod comedatur aliquid crudum ad in-
 cisionem phlegmatis, & uomatur cum eo, sicut faciunt cum eo omnes. Et tertium genus ciborum
 subtiliantium est, ex quibus generatur sanguis subtilis, & tenuat quod inuenit de humoribus cras-
 sis & uiscosis in corpore. Huiusmodi generis ciborum subtilium sunt quatuor differentia. Prima
 eorum differentia est eius quod est sapidum, dulce, subtile, propter id quod est in eis de uirtute mun-
 dificatiua, sicut aqua hordei, & batheca, & ficus sicca, & amygdalæ, & fistici, & mel, & hæc ex his
 quæ abstergunt. & hæc differentia est propinqua in iuuamento subtiliatis cibis qui sunt ex pri-
 mo genere, nisi quod illorum perfectio est in subtili corpore. Et secunda differentia est acutior, incisua, F
 sicut sinapi, nasturtium, allium, porrum, apium, eruca, origanum, ficus, menta, mentastrum, foeni-
 culus, ruta, anethum, cuminum, carui, uinum citrinum, clarum, subtile, antiquum, calidum, & hæc
 differentia cõfert ei qui indiget a pertione oppilationis splenis, hepatis, pectoris, & cerebri, & in-
 cidit substantiam & tenuat. sed non oportet aliquis multum utatur eis, nam sanguinem adurunt, &
 reddunt ipsum aquosum. & hi cibi minuunt corpus, & postea ipsum debilitant. & postea calefa-
 ciunt sanguinem calefactione nimia. & redit plurimum eius cholera citrina. & postea si cõtinuus
 sit usus eorum, ex ipsorum continua assumptione dissoluitur sanguis subtilis, et deducitur ad exic-
 cationem & crassitiem, & plurimum fit cholera nigra. & quæ generatur ex istis lapis in renibus
 nociturus. & hæc differentia uehementius & perfectius operatur in eo, in quo est cholera citrina
 dominans. Et tertia differentia eorum quæ dissoluunt & tenuant cum falsedine sua, sicut muria, & pisces
 quæ sunt saliti leuis carnis & pauca pinguedinis, & sicla, & aqua casei saliti, & oes cibi in quibus po-
 situm est sal, & muria, & baurach, & huiusmodi differentia iuuamentum & nocumetum est propin-
 quum iuuamento superacutarum, & nocumento earum, nisi quod hæc differentia in mundificando sto-
 machum & intestina, & leniendo naturam, est perfectior. Et quarta differentia est eorum quæ incidunt
 & tenuant cum acetositate sua, sicut acetum, & secaniabin, & acetositas citri, & aquæ granatorum G
 acetosorum, & oes cibi qui cum eis accipiuntur. & hæc differentia cõfert ei, qui est in stomacho & in
 reliquo corpore calidus. & quæ generatur in eo phlegma ex crassitie ciborum assumptorum, aut ex
 multitudine eorum. Cibaria crassa quæ inueniunt corpus calidum, multum laborant. & somni multi post
 cibum, digerunt, & nutriunt corpus nutrimento plurimo adhærente, & confortant confortatione plu-
 rima. & melius est quod sumantur hæc cibaria in hyeme, propter aggregationem caloris in interioribus
 corporis, & longitudinem somni. & quæ quis sentit in corpore suo diminutionem manifestam, &
 si comedat aliquid, & sit in corpore suo caliditas pauca, & proprie in stomacho, et labor ante cibum
 paucus, & somnus post paucus, non perficitur digestio, sed generatur in corpore humor ex eis cras-
 sus nimium, crudus, generans oppilationem in hepate & splene. Ideo oportet eum qui comedit ci-
 bos crassos & præter necessitatem dominij appetitus eius, quod paucos ex eis accipiat & commistos,
 nec assuescat eis. Et sunt ex cibis crassis qui cum crassitie & uiscositate sunt multum nutrientes
 quando digeruntur. sed si non digerantur, ipsi eorum multitudine generant oppilationem, & ci-
 baria crassa dominante eis siccitate, duritie, & uiscositate, & simplicia & commista faciunt idem.
 & hoc est quod rememoramus. aliquando enim propter nutrimentum ex natura rei. & aliquando
 adducit eis ex contactu caliditatis & coctione. Et lenticulæ, & glandes, & lepores, & fungi, & fa- H
 bæ assæ sunt crassa, quia siccitas est dominans eis in natura eorum. Et hepata, et oua dura elixa aut
 assa, & omne quod est frixum ex eis, & lac coctum coctionibus pluribus, & ubera, & uinum uuae
 quod est coctum, & specialiter quod est ex uua crassa in natura sua, omnia sunt crassa, quia calidi-
 tas in coctione acquisiuit eis siccitatem & coagulationem. Et caro cerui, & hirci, & carnes boui-
 næ, & uentres, & intestina, hæc sunt crassa, propter duritiem naturæ eorum, & eodem modo lupi-
 ni, & grana pini, & rapæ, & faseoli, & panis furni in exterioribus est crassus, propter id quod acqui-
 siuit eis ignis ex siccitate: & in interioribus est crassus, propter uiscositatem quæ in pane est de na-
 tura frumenti, & similiter omne quod non est bonum, uti assatum, & confectum, & fermentatum,
 aut nimis digestum ex pane, aut tenuius coctum. & omnis panis in testis cum oleo & sine oleo: et
 dactyli, & sesamum, & fungi, & similia. Et lagana, & cerebra omnia sunt crassa, propter uiscosita-
 tem quæ est in natura eorum. Et pulres sunt crassi, propter coagulationem eorum & uiscositatem
 acquisitas eis ex decoctione. Et melongianæ sunt crassæ, propter siccitatem & uiscositatem, quæ
 sunt in natura earum. Et pisces duri & uiscosi sunt crassi, propter aggregationem duarum rerum
 ex tribus in ipsis rebus. Et caseus est crassus, propter aggregationem trium rerum in eo. Et aures,
 & labia, & extremitates musculorum, sunt generantia humorem uiscosum non cum crassitie. Et
 etiam

A etiam generatur accidentaliter ex cibis frigidis chymus crassus, propter debilitatem calidi corporis, & digestionis, & subtiliationis suæ, sicut accidit ex comestione fructuum ante maturationem eorum, & ex comestione citrulorum, & cucumeris, & carnis citri, & lactis acetosi. Et ei qui est in corpore temperatus & sanus, nec labor eius est multus, nec est labor in uirtute, meliora sunt cibaria media inter subtilia & crassa, quia ipsa ei conueniunt, & non debilitant sicut cibaria subtilia, nec generant cruditatē, & oppilationē sicut crassa. Et omnis panis bene præparatus arte, ouis gallinarum, caro hœdi anniculi, caput & caro agni, & pecudū, omnes sunt humidæ, & uiscosæ. Et caro pullorum columbarum, & paruorum auium, generat sanguinem calidiorem, & crassiorē sanguinem temperato. Sed hepata pullorum & anserum, & axillæ ipsorum sunt temperata, & reliquum corpus est multarum superfluitatum. Et omnis auis, quæ est multi motus, & cuius pascua sunt in locum boni nutrimenti, mundi aeris, & sicci, est melior multū, & subtilior. omnis uero auis quietis, est opposita, & peior, & immūdiōr magis. Sed omnia oua bene præparata, & maxime quæ sunt proiecta super aquā calidam, & recipiunt anteq̄ indurescāt, sunt temperatæ crassitie. Et omnes pisces non duræ carnis, nec multæ uiscositatis, aut quibus non est uiscositas, & sunt boni saporis: & quorum pascua sunt in aquis mundis à sorditie, & aquis fluminum, sunt temperati, & boni nutrimenti. Et de fructibus, uuæ, & ficus, quando sunt bene maturæ super arborem, & cito descendunt de corpore. & quod generat ex eis, temperatū est in subtilitate. & si non cito descendunt, non sunt bonæ. Et de oleribus, endiuia, lactuca, & asparagi. Et omne uinū cuius color est, color grana ti clarus, nec est nimis antiquū. Cibaria uelocis digestionis sunt unius horū modorū. Primus modus est, qñ sunt naturæ non sicca, sicut sunt lenticulæ: neq̄ sunt duræ, sicut lupinus: nec sunt uiscosa nimis, ut triticum. nec aspera multum, ut milium & panicum: nec multū unctuososa, sicut sesamum: nec abominabilia, ut uinum ponticū nimis: nec sunt pluriū superfluitatū, ut caro pullorum anseris: nec dñatur eis frigiditas uehemens, sicut lacti acetoso: nec caliditas uehemens, sicut melli. Et modus secundus est fm naturam digerentiū ea. & hoc est uno duorum modorū. modus primus est conuenientia cibariorū, & similitudo cōplexionis naturalis corporis, sicut quæ appetunt, & sapiunt cuilibet homini, & iam inuenimus homines diuersos in appetitu eorum. & quilibet tamen eorū melius digerit, quod appetit, & ad quæ multū declinat eius appetitus, q̄ quæ non appetit, & ad quæ non declinat. Et modus secundus est ex complexione accidentali corporis, in accipiendō cibos contrarios ei, sicut apparet, q̄ cui dominat caliditas ex aliqua causa, est cibos frigidos fortius digerere, quia extinguunt caliditatem corporis, & temperante eam, nec calidos digerit. & cui dominat frigiditas, calidos digerit, sed nō digerit frigidos. & cui est corpus humidū totum, stomachus digerit cibos siccos, nec digerit humidos. & cui est actualiter siccum, est oppositum isti. Et iam declarauimus, q̄ cibaria subtilia & media, de se sunt uelocis digestionis. et etiam aliquñ euenit, q̄ cibaria crassa uelociter digeruntur in aliquo corpore, sicut iam memorauimus. Et declarauimus, q̄ panis bene præparatus, & caro gallinæ, duragi, & starnæ, & hepata pullorum anserum, & eorū axillæ, & omniū auium pinguiū, & iuuenum, uelocius digerunt, q̄ axillæ macrarū, & antiquarū. Et carnes auium omniū uelocius digeruntur, q̄ quadrupedū. Et omne qd est ex animalibus siccis, paruum uelocius digeritur, q̄ magnū. & ideo caro uitulū uelocius digerit, q̄ caro bouis. Et hœdi anniculi, & agni uelocius digeruntur, q̄ caro antiquorū, & q̄ capra. Et omne quod est ex animalibus humidis maius, uelocius digeritur anteq̄ durescat, q̄ minus. & ideo anniculus ex pecude uelocius digeritur, q̄ agnus. Et caro omnis animalis, quod est in augmento, & cremēto, uelocius digeritur, q̄ eius, quod inueteratum & antiquum est. Et caro cuius pascua sunt in locis siccis, uelocius digeritur, q̄ cuius pascua sunt in locis humidis, propter superfluitatum paucitatem, quæ sunt in eo cuius pascua sunt in locis siccis, & multitudinem eorum, cuius pascua sunt in locis humidis. Et omne cuius substantia est rara, uelocius digeritur, quàm cuius substantia est spissa. & ideo nuces uelocioris sunt digestionis, q̄ auellana. & oua non dura uelocius digeruntur, q̄ dura. & omne qd leuiter et facile masticat. Et similiter lactuce, & endiuia, & citruli, et cucurbita, digestibilia sunt, quàm apium & carbthum. Et omnis cibus, q̄ melius sapit est digestibilior abominabili. & ideo uinum dulce digestibilius est aspero. Quæ tarde digerunt, tarditatē habent, quia in natura sua sunt aut sicca aut dura, aut uiscosa, aut spissa, aut multæ unctuositatis, aut superfluitatis, aut abominabilis saporis, aut caliditas est in eis nimia, aut frigiditas. Et quod est contrarium complexioni naturali, quādo nō appetit. Et qd est cōueniens, accidentaliter diminuēdo corpus, aut addēdo in ipsum. Et caro bouis, & caro cerui, & uenter, & intestina, & interiora, & aures omnium animalium, & cafeus, & oua dura tarde digerunt, propter siccitatem & duritiem eorum. Et eorū quæ sunt ex auibus alcarasym, galfaguelut, & pauones, & uentres omnium auium. Et de granis, oryza, & lupini, & lentes, & milium, & glandes, & castaneæ, & caro hirci, & maiores capræ, sicut meminimus, propter spumositatem, & abominationem eorum. Et caro pecudum, & hepata omnium animalium, & pulli anserum sunt tardæ digestionis, propter multitudinem superfluitatum eorum. Et lac acetosum, propter frigiditatem suam. Et frumentum coctum, propter eius uiscositatē & spissitudinem. Et fabæ, & faseoli, propter multitudinem inflationis eorum. Et sesamum, propter multitudinem oleagineæ substantiæ. Et uuæ, & ficus, & reliqui fructus, qui non ualde maturantur.

GALENO ATTRIBVTVS LIBER

Et caro citri, & bedaruch, & rapæ, & pastinacæ, & omnia olera, & radices, & uinū nouū crassum, E
 propter superfluitatem eorum. Cibi multarū superfluitatum sunt caro pullorum anserum, præter
 axillas, & interiora omniū animalium, & cerebra, & aues de paludibus, & lacubus, & cultura, & ci-
 cera recētia, & fabæ uirides, & caro animalis lactātis, & omnis caro quiescēs nō uelocis exercitiū,
 & pisces, sicut meminimus, & istorum, qui sunt de aquis sordidis thermarum. Cibi non habentes
 superfluitates sunt axillæ auium, & pedes quadrupedū, & genua: & animalia, quorum pascua sunt
 in desertis, & in locis siccis. Cibi multi nutrimentū sunt omnes cibi crassi, qñ digerunt bene in mul-
 titudine, & omne quod est superfluitatum paucarum, & est plurimi nutrimentū. Sed oportet, q̄ cibi
 multi nutrimenti sumantur ab eo, qui indiget cibis paucis nutrientibus cum nutrimento multo, si
 cut est conualescens. Et hi cibi grauant stomachum propter multitudinē eorum. Et corpori con-
 ueniunt indigenti nutrimento multo. Et caro uaccina, & cerebra, & medulla, & interiora, & uen-
 triculi auium omnium. Et pisces crassæ & uiscosæ carnis, & similia, & fabæ, & cicera, & faseoli, &
 lentes, & lupini, & dactyli, & glandes, & castaneæ, & rapæ, nutriūt eum, qui digerit ea nutrimento
 multo crasso. Sed axillæ pullorum anserum, & panis similia, & uuæ passæ plenæ dulces, & ficus, &
 lac recenter mullum, & uinum nutriunt multum, propter paucitatē superfluitatum eorū, & pluri-
 mam conuenientiam eorū ad corpus. Et nutrimentū lactis est crassum, licet subtilibus minus nu- F
 triat. Et crassum increffat, sicut uaccæ. Et subtilius est lac asinæ lacte camelæ. Et lac capræ est me-
 dium inter ista. Et nutritius est uinum rubrum crassum dulce: & post hoc nigrū, crassum dulce:
 & post hoc album, crassum dulce: & post hoc crassum, rubrū asperum: postea nigrū, crassum aspe-
 rum: & post hoc uinū subtile: & de istis etiā omne quod declinat ad rubedinē, & dulcedinē est ma-
 gis nutritiuū: & minus nutritiuum, est albū subtile. Omnes cibi subtiles sunt pauci nutrimenti: &
 oēs in quibus est nimia siccitas & humiditas, aut multa supfluitas, sunt minoris nutrimentū, sicut pe-
 des, & uenter, & intestina, & aures, & pinguedo, & pulmo, & caro omniū auium, & animalium anti-
 quorum, parum nutriunt, propter siccitatē, quæ est in eis. & ideo panicum, & miliū, & papauer, &
 oliuæ, & nuces, & amygdalæ, & auellana, & zarur, & caules, & cappares, & fructus iētici, & uuæ
 passæ ponticæ, & pira pontica, omnia parū nutriūt, propter siccitatem eorū: Sed pisces, & cucurbi-
 tæ, & granata, & mora, & poma & pruna, & chrysomela, parū nutriūt, propter multitudinē humi-
 ditatis eorū. & nutrimentū eorum neq; remanet, sed dissoluitur cito. Vnde panis hordei, & fufur,
 & fabæ humidæ, & omnia olera, uelut caules, & sicla, & acetosa, & portulaca, & raphanus, & lina-
 pi, & nasturtiū, & pastinacæ, parū nutriunt, propter multitudinē superfluitatū eorum. Et cepæ, al- G
 lia, & porri, qñ comedunt cruda, non bene nutriūt. Sed quādo coquuntur in cibis, nutriunt nutri-
 mento paucō bono, sicut memorauimus. Et medulla panis lora bene, & amyllum, sunt nutrimenti
 pauci, propter subtilitatē eorum: sed ficus, & uuæ passæ, sunt inter ea, quæ minus nutriunt, & quæ
 plurimū nutriunt: & eorum nutrimentum est tenerum humidum. & similiter est nutrimentum fa-
 barum. & omnes cibi quibus hoc dñatur dominatione forti, amittunt ea, qñ elixantur, aut assant,
 aut infunduntur, & nutriūt nutrimento paruo. Cibaria boni chymi sunt omnia cibaria tēperata, in
 quibus non est nimia fortitudo, & in quibus non fit egressio in quantitate, generant sanguinem
 clarum, mundum, sanum. & omne, quod est simile istis, est conueniens omni corpori, & omni tē-
 pore, in corpore temperato, & in tempore tēperato. Sed corpora, quæ egrediuntur temperamen-
 tum, indigent cibarijs, quorū uirtus sit egressa temperamentū, contrarijs uirtuti dominanti super
 corpus temperatū. & similiter etiam corpora temperata in tempore non temperato. Ac cibario-
 rum temperatorum quædam sunt crassa, & quædam subtilia, & quædam sunt media horum. &
 hæc cibaria temperata, media inter subtile, & crassum, sunt meliora omnibus hominibus, & maxi-
 me tēperatis, & in tempore tēperato. Et iam quidem narrauimus cibos crassos, & subtiles, & me-
 dios. & nominauimus eos, qui sunt boni, & qñ quælibet eorū est bona species. & remansit ut no-
 minemus cibos generantes chymum bonum, & diminutos, fm quod diuisimus. Dico, q̄ pa- H
 nis frumētū mundi bene factus arte sua, quando comeditur in die suo, & caro gallinæ, & hœdi an-
 niculi caput: & pisces non cū duritie, nec multæ uiscositatis, qbus nō est zinum, nec malicia, nec
 pinguedo plurima: & quorū sunt pascua in aquis non sordidis, nec aquis thermarum, qui non nu-
 triuntur male, nec sunt uelocis corruptionis, sed remanent tempore longo antequā mutantur: &
 omnia oua nō dura, bene parata & cocta, & omne uinū boni odoris, leue, in q̄ est dulcedo pauca:
 omnia sunt boni chymi tēperati inter subtile & crassum. Sed panis de simila bene paratus ex arte,
 & phasiani, & duragi, & pulli columborū, & axillæ omnium auium, & pisces parui, quibus nō est
 pinguedo multa, & sunt teneri, in quibus non est uiscositas manifesta, & quorum pascua sunt, se-
 cundum quod nominauimus, & piscibus paruis teneris sal remouet uiscositatem, & fufur hor-
 dei, & uinum boni odoris, persicum uel citrinum, omnia hæc sunt boni chymi ac subtilis. & lac re-
 center mullum est boni chymi, nisi q̄ ipsum est crassum. & ideo aliquādo caseatur in stomacho. &
 propterea admiscetur ei mel, & sal, & tenuatur cum aqua. Et melius lac, & tēperatius, est lac ca-
 præ, quia est subtilius, quàm lac pecudum, & uaccæ. & est crassius, q̄ lac asinæ, & camelæ. & de-
 bet accipi lac ex animalibus sanis, iuuenibus, bene nutritis: nec est accipiendū in tempore, quo la-
 ctantur: quia tūc est crassum. & tenuatur post paulatim, donec sit aquosum. Et melius est recipere
 lac